

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

N Á L E Z

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 629/2017-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 31. januára 2018 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka, sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka o sťažnosti [REDAKČNÝ PRŮVĚZ], zastúpeného advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, advokátska kancelária, Štúrova 20, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Košice II sp. zn. 12 C 10/2009 z 27. septembra 2017 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKČNÝ PRŮVĚZ] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Košice II sp. zn. 12 C 10/2009 z 27. septembra 2017 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Okresného súdu Košice II sp. zn. 12 C 10/2009 z 27. septembra 2017 z r u š u j e a v e c v r a c i a Okresnému súdu Košice II na ďalšie konanie.

3. Okresný súd Košice II je povinný nahradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 374,81 € (slovom tristosedemdesiatštyri eur a osemdesiatjeden centov) na účet advokátky JUDr. Ivety Rajtákovvej, advokátska kancelária, Štúrova 20, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola (v elektronickej podobe bez autorizácie, pozn.) 4. decembra 2017 doručená (7. decembra 2017 dodatočne v listinnej podobe, pozn.) sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, advokátska kancelária, Štúrova 20, Košice (ďalej len „právna zástupkyňa sťažovateľa“), ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 12 C 10/2009 z 27. septembra 2017 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobkyňa“), sa návrhom na začatie konania (ďalej len „žaloba“) domáha proti sťažovateľovi (žalobkyňa a sťažovateľ ďalej spolu len ako „strany“) vyporiadania rozvodom ich manželstva zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“). V právnej veci žaloby je konanie vedené na okresnom súde pod sp. zn. 12 C 10/2009.

3. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 12 C 10/2009 zo 7. júna 2017 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) rozhodol o vyporiadaní BSM, pričom uložil sťažovateľovi povinnosť nahradiť štátu trovy konania v sume 393,05 €, ako aj povinnosť zaplatiť súdny poplatok za vyporiadanie BSM v sume 560,75 €, a zároveň rozhodol, že štátu sa nárok na náhradu trov

konania voči žalobkyni nepriznáva a že žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov konania.

4. Sťažovateľ proti rozsudku okresného súdu podal riadne a včas odvolanie – riadny opravný prostriedok a navrhol, aby odvolací súd tento zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie.

5. Následne okresný súd uznesením vydaným vyššou súdnou úradníčkou sp. zn. 12 C 10/2009 z 25. augusta 2017 (ďalej len „uznesenie vydané súdnou úradníčkou“) uložil sťažovateľovi povinnosť, aby v lehote do 15 dní odo dňa jeho doručenia zaplatil súdny poplatok za odvolanie v sume 1 051,50 €.

6. Sťažovateľ však podal proti uzneseniu vydanému súdnou úradníčkou riadne a včas sťažnosť – riadny opravný prostriedok a navrhol, aby okresný súd toto uznesenie zmenil, a sťažovateľovi uložil povinnosť zaplatiť v lehote do 15 dní odo dňa jeho doručenia súdny poplatok za odvolanie v sume 33 €.

7. Napokon uznesením okresného súdu bola sťažnosť sťažovateľa pre jej nedôvodnosť zamietnutá. Uznesenie okresného súdu bolo právnej zástupkyni sťažovateľa doručené v elektronickej podobe do elektronickej schránky 2. októbra 2017.

8. Sťažovateľ v sťažnosti uviedol:

«... Sťažovateľ je presvedčený o tom, že rozhodnutím Okresného súdu sp. zn. 12C/10/2009 - 913 zo dňa 27. 9. 2017 bolo porušené jeho právo

- domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na súde ... zakotveného v článku 46 ods. 1 Ústavy SR,

- na spravodlivé súdne konanie zakotvené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru...

... Proti uzneseniu okresného súdu zo dňa 27. 9. 2017 nie je prípustný opravný prostriedok, keďže nejde o rozhodnutie odvolacieho súdu, proti ktorému pripúšťa ustanovenie § 420 a § 421 CSP podanie dovolania.

... Sťažovateľ v sťažnosti proti uzneseniu vydanému vyššou súdnou úradníčkou namietal nesprávnosť výšky súdneho poplatku...

Poukázal na skutočnosť, že poplatkový režim sa v konaní o vyporiadaní BSM riadi dvoma rôznymi úpravami obsiahnutými v položke 6 písm. a) a v položke 6 písm. b) sadzobníka súdnych poplatkov, časti I. Poplatky vyberané v občianskom súdnom konaní, zák. č. 71/1992 Zb. V sťažnosti poukázal na nález Ústavného súdu ... sp. zn. I ÚS 464/2010 zo dňa 10. 2. 2011, v ktorom sa ústavný súd explicitne vyjadril k otázke určovania výšky poplatkovej povinnosti v konaní o vyporiadaní BSM.

... Súd prvej inštancie, sudkyňa v napadnutom rozhodnutí nevenovala argumentácii sťažovateľa podloženú nálezom ústavného súdu žiadnu pozornosť. Jedinou odpoveďou súdu na sťažnostné námietky žalobcu, je odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu SSR Cpj70/75.

... Sťažovateľ nemá inú možnosť, ako sa domôcť ochrany svojich práv, ako sťažnosťou na ústavný súd. Ako vyplýva z nálezu Ústavného súdu ... sp. zn. I ÚS 464/2010 zo dňa 10. 2. 2011:

„Ukladanie súdnych poplatkov, ktoré samo o sebe predstavuje zásah do práva účastníka na súdnu ochranu (na spravodlivý proces) sa môže realizovať iba v zákonom (na základe zákona) jasne a určite stanovenom rozsahu a obsahu, potreba reštriktívneho výkladového prístupu v súvislosti s ukladaním povinností platiť súdny poplatok, vyplýva už zo samotnej povahy ústavnej možnosti ukladať poplatky“...

Ak súd zaťažil sťažovateľa súdnym poplatkom za podanie odvolania, ktorý zákonu nezodpovedá, zasiahol tým do jeho práva domáhať sa svojho práva na súde.

... Podľa ust. § 6 ods. 2 zákona č. 71/1992 Zb.:

Ak je sadzba poplatku ustanovená za konanie, rozumie sa tým konanie na jednej inštancii. Poplatok podľa rovnakej sadzby sa vyberá aj v odvolacom konaní vo veci samej ...

Podľa ust. § 6 ods. 3 zákona č. 71/1992 Zb.:

Ak sa úkony a konania vykonávajú na základe podania podaného elektronickými prostriedkami... a ak tento zákon pri jednotlivých položkách sadzobníka neustanovuje inak, sadzba poplatku vo veciach týkajúcich sa obchodného registra je 50% z pevnej sumy ustanovenej v sadzobníku a sadzba poplatku v iných veciach je 50% zo sadzby poplatku ustanovenej v sadzobníku, znížená najviac o 70 eur...

V zmysle zákona č. 71/1992 Zb., prílohy Sadzobník súdnych poplatkov, I. Poplatky vyberané v občianskom súdnom konaní, položky 6 písm. a):

Poplatok z návrhu na vysporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov je 66 eur.

V zmysle zákona č. 71/1992 Zb., prílohy Sadzobník súdnych poplatkov, I. Poplatky vyberané v občianskom súdnom konaní, položky 6 písm. b):

Poplatok za vysporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov z predmetu konania, ak sa konanie skončilo rozsudkom, 3 % a ak sa konanie skončilo súdnym zmierom, 1 %, najmenej 66 eur a najviac 16 596,50 eur.

... Zákon o súdnych poplatkoch pri vysporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov rozlišuje poplatok z návrhu na vysporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov a poplatok za vysporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ktorý sa platí pri skončení konania. Žiadne iné ďalšie poplatky v súvislosti s konaním o vysporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov zákon o súdnych poplatkoch nestanovuje. Súd tak nesprávne aplikoval ustanovenia zákona o súdnych poplatkoch, keď uviedol, že

„Suma súdneho poplatku predstavuje 3 % z predmetu konania, t. j. zo sumy 37.392,44 € znížená o 70 eur (§ 6 ods. 3 zákona č. 71/1992 Zb.), keď odvolanie bolo žalovaným podané elektronickými prostriedkami“,

pričom uvedenú sumu vypočítal v zmysle položky 6 písm. b) Sadzobníka súdnych poplatkov zákona o súdnych poplatkoch, aj keď konanie v tejto veci nie je právoplatne skončené...

... V tejto súvislosti sťažovateľ zároveň poukazuje na to, že predmetný nález ústavného súdu bol zaradený do Zbierky nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 21/2011. Z ustanovenia čl. 2 ods. 1 a ods. 2 CSP vyplýva, že súčasťou spravodlivej a účinnej ochrany práv a právom chránených záujmov je naplnenie princípu právnej istoty, ktorý toto ustanovenie CSP definuje ako legitímne očakávanie každého, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít. So zreteľom na ústavnú definíciu ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti, je bezprecedentným porušením právnej istoty také rozhodnutie

prvoinštančného všeobecného súdu, ktorého rozhodnutie je v priamom rozpore s rozhodnutím ústavného súdu zverejneného v Zbierke nálezov.

... Tým, že okresný súd uložil sťažovateľovi povinnosť zaplatiť za podanie odvolania vo veci vyporiadania BSM súdny poplatok vo výške, ktorá zodpovedá súdnemu poplatku za vyporiadanie BSM, porušil touto sťažnosťou namietané práva sťažovateľa...»

9. Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Právo sťažovateľa

- domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na súde a inom orgáne Slovenskej republiky zakotveného v článku 46 ods. 1 Ústavy SR,

- na spravodlivé súdne konanie zakotvené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

bolo uznesením Okresného súdu Košice II sp. zn. 12C/10/2009 - 913 zo dňa 27. 9. 2017 porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky zakazuje Okresnému súdu Košice II pokračovať v porušovaní sťažovateľom namietaných práv.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Okresného súdu Košice II sp. zn. 12C/10/2009 - 913 zo dňa 27. 9. 2017 a vracia vec Okresnému súdu Košice II na ďalšie konanie.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľovi všetky trovy tohto konania.“

10. Ústavný súd na predbežnom prerokovaní zistil, že vo veci sťažnosti, ktorou sťažovateľ namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu, sú splnené všetky ústavné a zákonné predpoklady pre jej prijatie, a preto ju uznesením č. k. I. ÚS 629/2017-16 z 12. decembra 2017 v zmysle § 25 ods. 1 a 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie.

11. Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval 18. decembra 2017 predsedu okresného súdu, aby sa vyjadril k sťažnosti a k otázke vhodnosti ústneho pojednávania.

12. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení pod sp. zn. 1 SprV/953/2017 doručenom ústavnému súdu 15. januára 2018 uviedol:

„...Uznesením zo dňa 25.8.2017 bola žalovanému uložená povinnosť zaplatiť sumu 1.051,50 eur, pričom v odôvodnení rozhodnutia sú uvedené zákonné ustanovenia, na základe ktorých bola táto povinnosť uložená. Uznesenie vydala vyššia súdna úradníčka.

Dňa 19.9.2017 bola proti tomuto uzneseniu podaná sťažnosť.

O podanej sťažnosti rozhodla dňa 27.9.2017 zákonná sudkyňa [REDAKOVANÉ] tak, že sťažnosť žalovaného zamietla. Svoje rozhodnutie zdôvodňuje v bodoch 8 až 10 uvedeného uznesenia. Jedná sa pritom o vyjadrený právny názor tejto sudkyne, ktorý z titulu svojej funkcie nie som oprávnený preskúmať, ani určovať, akým spôsobom majú zákonní sudcovia v jednotlivých súdnych konaniach v riadne im pridelených veciach rozhodovať.

Vyjadrenie zákonnej sudkyne [REDAKOVANÉ], ktorá v danej veci konala, nie je už možné zabezpečiť, nakoľko s účinnosťou od 1.1.2018 už nie je sudkyňou tunajšieho súdu, keď k uvedenému dňu bola preložená na výkon funkcie na Krajský súd v Košiciach.

Zároveň Vám oznamujem, že netrvám na konaní ústneho pojednávania vo veci a súhlasím s upustením od neho...“

13. Právna zástupkyňa sťažovateľa vo svojom stanovisku doručenom ústavnému súdu 23. januára 2018 k vyjadreniu predsedu okresného súdu uviedla, že v celom rozsahu poukazuje na argumentáciu v sťažnosti, resp. niektoré jej časti na ich zdôraznenie aj zopakovala, a zároveň vyjadrila súhlas s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho prejedania veci.

14. Vzhľadom na uvedené ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

15. Podľa zistenia ústavného súdu potom, ako sťažovateľ podal proti rozsudku okresného súdu odvolanie – riadny opravný prostriedok, okresný súd uznesením vydaným súdnou úradníčkou s poukazom na (v odôvodnení tohto uznesenia, pozn.) citované ustanovenie § 5 ods. 1 písm. a) v spojení s ustanovením § 6 ods. 2 a na ustanovenie prílohy Sadzobník súdnych poplatkov časti I Poplatky vyberané v civilnom procese... (ďalej len „sadzobník“) položky 6 písm. b) zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a o poplatku za výpis z registra trestov v znení účinnom v rozhodujúcom období (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) uložil sťažovateľovi povinnosť, aby v lehote do 15 dní odo dňa jeho doručenia zaplatil súdny poplatok za odvolanie v sume 1 051,50 €.

16. Sťažovateľ proti uzneseniu vydanému súdnou úradníčkou podal sťažnosť – riadny opravný prostriedok, ktorým v podstate na základe rovnakej argumentácie, akou odôvodnil túto (ústavnú) sťažnosť, namietal nesprávnu výšku súdneho poplatku za odvolanie proti rozsudku okresného súdu.

17. Uznesením okresného súdu bola sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu vydanému súdnou úradníčkou zamietnutá ako nedôvodná.

18. Okresný súd svoje rozhodnutie odôvodnil okrem iného takto:

«... Podľa § 239 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) proti uzneseniu súdu prvej inštancie vydanému súdnym úradníkom, ktoré treba doručiť, je prípustná sťažnosť. Ak podá ten, ktorý je na to oprávnený, včas sťažnosť, nenadobúda uznesenie právoplatnosť (247 CSP).

... O sťažnosti rozhodne súd prvej inštancie. Súd prvej inštancie rozhodne o sťažnosti uznesením spravidla bez nariadenie pojednávania (§ 248, 249 CSP).

Podľa § 250 ods. 1, ods. 2 CSP ak nie je sťažnosť dôvodná, súd sťažnosť zamietne. Ak je sťažnosť dôvodná, súd napadnuté uznesenie zruší alebo zmení, v prípade zrušenia uznesenia je súdny úradník viazaný právnym názorom súdu.

... Napadnutým uznesením súd uložil žalovanému povinnosť zaplatiť súdny poplatok za odvolanie proti rozsudku o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov vo výške 1.051,50 eur. Za základ poplatku, z ktorého súd vyruboval poplatok, súd považoval sumu 37.392,44 eur, predstavujúcu hodnotu vyporiadavaného majetku, nakoľko odvolanie smerovalo proti celému rozsudku. Pre vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva je v zákone o súdnych poplatkoch osobitne stanovená sadzba 3 % z predmetu konania (pol. 6b) sadzobníka), súdny poplatok tak činí 1.121,50. Keďže išlo o odvolanie podané elektronicky, súd v zhode s ust. § 6 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch znížil vyrubovaný poplatok o 70 €, -eur t.j. na sumu 1.051,50 eur.

Pri rozhodovaní súd tiež aplikoval ust. § 3 ods. 10 zákona o súdnych poplatkoch, podľa ktorého v odvolacom konaní je základom poplatku cena nároku uplatňovaného v odvolaní. Toto platí aj vo veciach vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva, čo konštatoval aj Najvyšší súd SR v rozhodnutí Cpj. 70/75.

... Súd sa nestotožňuje s argumentáciou žalovaného, že za odvolanie proti rozsudku o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva má byť vyrubovaný poplatok podľa pol. a) sadzobníka súdnych poplatkov t.j. ako v prípade podania žaloby o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva. Súd pritom poukazuje predovšetkým na vyššie cit. ust. § 3 ods. 10 zákona o súdnych poplatkoch, že základom poplatku v odvolacom konaní je cena nároku uplatňovaného v odvolaní, čo je v danom prípade suma vyporiadavaného majetku 37.392,44 €.

... Vychádzajúc z uvedeného má súd za to, že súdny poplatok bol vyrubovaný správne, v súlade so zákonom o súdnych poplatkoch, a preto sťažnosť žalovaného ako nedôvodnú zamietol...»

III.

19. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

20. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

21. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

22. Predmetom sťažnosti je namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie uznesením okresného súdu tým, že okresný súd vec nesprávne právne posúdil, keď napriek tomu, že sťažovateľ sa už vo svojej sťažnosti – riadnom opravnom prostriedku proti uzneseniu súdnej úradníčky okrem iného dovoľával aj argumentácie ústavného súdu v náleze sp. zn. I. ÚS 464/2010 z 10. februára 2011 v inej obdobnej právnej veci, uložil sťažovateľovi povinnosť zaplatiť súdny poplatok za odvolanie proti rozsudku okresného súdu v zmysle ustanovenia sadzobníka položky 6 písm. b) zákona o súdnych poplatkoch namiesto ustanovenia sadzobníka položky 6 písm. a) tohto zákona v nesprávnej výrazne vyššej sume, čo zakladá jeho rozpor s požiadavkou naplnenia princípu právnej istoty a jeho arbitrárnosť.

23. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa táto ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie

príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

24. Právo na súdnu ochranu však nie je absolútne. V záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha obmedzeniam, resp. podmienkam (čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy), akými sú napr. spôsobilosť byť účastníkom konania, povinnosť právneho zastúpenia v niektorých prípadoch, zákonom ustanovené náležitosti návrhu na začatie konania, zákonné lehoty a taktiež zaplatenie súdneho poplatku podľa ustanovení príslušného zákona.

25. Na jednej strane síce uloženie poplatkovej povinnosti v občianskoprávných veciach nemožno samo osebe považovať za rozporné s právom na prístup k súdu chráneným v čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva – Tolstoy – Miloslavsky v. Spojené kráľovstvo, 1995, Kreuz v. Poľsko, 2001). Na druhej strane za rozporné s čl. 6 ods. 1 dohovoru je možné považovať rozhodnutie súdu, ktorým účastníka zaťaží povinnosťou zaplatiť súdny poplatok ešte pred rozhodnutím o veci (ex ante), ktorou ho však podľa zákona môže zaťažiť najskôr až v rozhodnutí o veci (ex post) alebo vo výške oproti zákonom ustanovenej výške v podstatne vyššej.

26. Výklad a aplikácia ustanovení zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ako aj ustanovení ďalších zákonných predpisov upravujúcich podmienky prístupu k súdnej ochrane zo strany všeobecných súdov musí byť v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonitosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť základné právo na súdnu ochranu v rozpore s jeho podstatou a zmyslom (obdobne napr. II. ÚS 174/04, III. ÚS 209/05). Z tohto hľadiska musí všeobecný súd prihliadať na rovnováhu medzi poskytnutím materiálnej ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov konania a ochranou plynulého a riadneho výkonu spravodlivosti pred neuváženým, prípadne šikanujúcim výkonom práva spoplatňovaním úkonov súdneho

konania chápaným v zhode s ústavne súladným ukladaním súdnych poplatkov (čl. 59 ods. 2 ústavy) obzvlášť v prípadoch, ak bezprostredným následkom nezaplatenia súdneho poplatku v určenej lehote je zastavenie (ukončenie) súdneho konania.

27. Vychádzajúc z uvedených zásad napadnuté uznesenie okresného súdu je potrebné považovať za rozhodnutie, ktoré porušuje označené práva sťažovateľa v dôsledku toho, že bolo arbitrárne a zjavne neodôvodnené, pretože okresný súd prekročil rozumné medze výkladu právnej normy (zákona o súdnych poplatkoch), a tak sťažovateľa zaťažil povinnosťou zaplatiť súdny poplatok, ktorá zo zákona ani na základe zákona z iného všeobecne záväzného predpisu nevyplýva.

28. Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím, došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 209/05).

29. V zmysle § 2 ods. 1 písm. b) zákona o súdnych poplatkoch poplatníkom je/sú obe strany sporu (ďalej len „strana“) v konaní o vypořádanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov alebo jedna z nich podľa rozhodnutia súdu.

30. V zmysle § 5 ods. 1 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch poplatková povinnosť vzniká podaním žaloby, návrhu, odvolania... alebo žiadosti na vykonanie poplatkového úkonu, ak je poplatníkom žalobca alebo navrhovateľ, odvolateľ...

31. V zmysle § 5 ods. 1 písm. g) zákona o súdnych poplatkoch poplatková povinnosť vzniká v ostatných prípadoch nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia súdu, ktorým sa povinnosť zaplatiť poplatok uložila v súvislosti s rozhodnutím vo veci samej.

32. V zmysle § 6 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch sadzba poplatku je uvedená v sadzobníku percentom zo základu poplatku (ďalej len „percentná sadzba“) alebo pevnou sumou...

33. V zmysle § 6 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch, ak je sadzba poplatku ustanovená za konanie, rozumie sa tým konanie na jednej inštancii. Poplatok podľa rovnakej sadzby sa vyberá aj v odvolacom konaní vo veci samej...

34. V zmysle § 7 ods. 8 zákona o súdnych poplatkoch v konaní o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov je základom poplatku cena všetkých vecí patriacich do bezpodielového spoluvlastníctva manželov a ostatných hodnôt, ktoré sa pritom vyporiadavajú.

35. V zmysle § 8 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch poplatok za podanie návrhu alebo žiadosti... je splatný vznikom poplatkovej povinnosti.

36. V zmysle § 8 ods. 4 zákona o súdnych poplatkoch ostatné poplatky sú splatné do troch dní po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa uložila povinnosť zaplatiť poplatok.

37. V zmysle ustanovení sadzobníka položky 6 písm. a) a b) zákona o súdnych poplatkoch súdny poplatok predstavuje zo žaloby o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov sumu 66 € a za vyporiadanie BSM z predmetu konania, ak sa

konanie skončilo rozsudkom, 3 % a ak sa konanie skončilo súdnym zmierom, 1 %, najmenej 66 €, najviac 16 596,50 €.

38. V zmysle § 373 ods. 2 CSP... súd prvej inštancie rozhodne o vyrubení súdneho poplatku za podané odvolanie a o návrhoch na oslobodenie od súdneho poplatku.

39. V danej súvislosti ústavný súd predovšetkým uvádza, že pokiaľ ide o vyrubenie súdneho poplatku za podanie odvolania – riadneho opravného prostriedku proti rozsudku okresného súdu o vyporiadaní BSM ústavne konformným spôsobom, právne závery vyjadrené v náleze ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 464/2010 z 10. februára 2011 uverejneného v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 21/2011 týkajúcom sa súdneho poplatku za vyporiadanie BSM a poplatkovej povinnosti za podanie dovolania – mimoriadneho opravného prostriedku proti právoplatnému rozhodnutiu druhostupňového (odvolacieho) súdu v inej právnej veci vyporiadania BSM, na ktoré sa sťažovateľ vo svojej sťažnosti odvoláva [berúc do úvahy so všetkými právnymi dôsledkami z toho plynúcimi, že v sťažnostnej veci, v ktorej ústavný súd rozhodol nálezom sp. zn. I. ÚS 464/2010 z 10. februára 2011, na rozdiel od tejto veci bolo dovolacie konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku za dovolanie zastavené a sťažovateľ namietal aj odňatie práva na prístup k súdu („denegatio iustitiae“), pozn.], sú aj v preskúmvanej veci nad'alej akceptovateľné.

40. Podľa právnej teórie [pozri napr. databázu ASPI, komentár k § 2 ods. 1 písm. b) zákona o súdnych poplatkoch] sa súdny poplatok podľa položky 6 písm. b) sadzovníka platí „za samotné vyporiadanie, t. j. meritórne rozhodnutie súdu o predmete konania“. V rámci rovnakého zdroja je v súvislosti s § 5 ods. 1 písm. a) konštatované, že „súd môže súdny poplatok vyrubiť a vymáhať až po vzniku poplatkovej povinnosti...“, a v súvislosti s § 5 ods. 1 písm. g) „v ostatných prípadoch je vznik poplatkovej povinnosti viazaný na deň právoplatnosti rozhodnutia súdu, ktorým sa povinnosť zaplatiť poplatok uložila v súvislosti s rozhodnutím vo veci samej“. Podobne v súvislosti s § 7 ods. 8 je uvedené: „poplatková povinnosť vzniká pri vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov podľa § 5 ods. 1 písm. g) v súvislosti s rozhodnutím vo veci samej, teda povinnosť zaplatiť súdny

poplatok podľa položky 6 písm. b) sadzobníka nemôže byť vyslovená skôr, než v rozhodnutí vo veci samej, teda v rozsudku, ktorým sa bezpodielové spoluvlastníctvo manželov vypořádava..., pričom poplatníkmi sú podľa § 2 ods. 1 písm. b) obaja účastníci alebo jeden z nich podľa rozhodnutia súdu...“ [prípadne rozdiely v označení citovaných ustanovení zákona o súdnych poplatkoch oproti ich označeniu v náleze ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 464/2010 z 10. februára 2011 vyplynuli z jeho zmien (novelizácií), ku ktorým medzi časom došlo, pozn.].

41. Inými slovami, základným pravidlom pri určení sadzby súdneho poplatku podľa § 6 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch je totožnosť sadziieb v prvostupňovom i v odvolacom konaní. Logickým a systematickým výkladom do úvahy prichádzajúcich citovaných ustanovení zákona o súdnych poplatkoch treba dospieť k tomu, že toto pravidlo sa musí uplatniť aj v prípade spoplatňovania odvolacieho konania o vypořádání BSM takou istou sadzbou súdneho poplatku ako prvostupňové konanie. Totiž odvolanie je z hľadiska úpravy procesného práva návrhom na začatie odvolacieho konania, a preto nie je nijaký dôvod, aby odvolateľ (navrhovateľ) mala zaťažovať takzvaná konečná poplatková povinnosť podľa sadzobníka položky 6 písm. b) zákona o súdnych poplatkoch za vypořádání BSM, ktoré sa práve odvolaním spochybňuje. A teda podľa názoru ústavného súdu odvolateľ nemožno zaťažovať poplatkovou povinnosťou za vypořádání BSM už raz uloženou odvolaním napadnutým rozsudkom prvostupňového súdu, t. j. duplicitne (pozri uznesenie Krajského súdu v Trnave sp. zn. 10 Co 190/2013 z 30. septembra 2014).

42. Ústavný súd sa so závermi napadnutého uznesenia okresného súdu, podľa ktorých v danej veci argumentácia sťažovateľa neobstojí, nestotožňuje, a to preto, že okresný súd pri rozhodovaní o sťažnosti – riadnom opravnom prostriedku sťažovateľa proti uzneseniu vydanému súdnou úradníčkou, dospel k ústavne/zákonne absurdnému záveru, ktorý má za následok porušenie sťažovateľovho práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, keď splatnosť vzniku poplatkovej povinnosti „za vypořádání bezpodielového spoluvlastníctva manželov“ prima facie stanovenú [v sadzobníku, položke 6 písm. b) a ostatných citovaných ustanoveniach zákona o súdnych poplatkoch] ako povinnosť „ex post“ stanovil ako povinnosť „ex ante“. A teda v danej

situácii („de lege lata“) platí naďalej časovo odlišná situácia pre vznik poplatkovej povinnosti „z návrhu na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov“ („ex ante“) a „za vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov“ („ex post“), a to vrátane odvolacieho konania.

43. Keďže aj podľa judikatúry ústavného súdu prvostupňové a odvolacie konanie (ktoré sa môže uskutočniť iba za predpokladu využitia odvolania – riadneho opravného prostriedku niektorou zo sporových strán, pozn.) z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok, povinnosť zaplatiť súdny poplatok „za vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov“ (ako povinnosť „ex post“) nevzniká osobitne v súvislosti s prvostupňovým konaním a osobitne v súvislosti s druhostupňovým (odvolacím) konaním, ale iba raz v súvislosti s právoplatným ukončením konania o vyporiadaní BSM jeho vyporiadaním, a to nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia súdu, ktorým sa povinnosť zaplatiť tento poplatok uložila.

44. Pokiaľ okresný súd v rámci odôvodnenia svojho rozhodnutia poukazuje na závery vyplývajúce zo stanoviska občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej socialistickej republiky sp. zn. Cpj 70/75 zo 17. marca 1976, keďže tieto právne závery boli formulované ešte k výkladu niektorých ustanovení zákona č. 116/1966 Zb. o súdnych poplatkoch účinného do 31. decembra 1984 (zrušený zákonom Slovenskej národnej rady č. 140/1984 Zb. o súdnych poplatkoch účinným od 1. januára 1985, pozn.), ktorý vznik poplatkovej povinnosti v súvislosti s konaním o vyporiadaní BSM upravoval inak [vznik poplatkovej povinnosti za podanie žaloby (návrhu) o vyporiadanie BSM vôbec nepredpokladal, pozn.], podľa zistenia ústavného súdu odvolávať sa na tieto závery pri výklade a aplikácii ustanovení zákona o súdnych poplatkoch (platného a účinného v rozhodujúcom období) nie je na mieste.

45. Ukladanie súdnych poplatkov, ktoré samo osebe predstavuje zásah do práva účastníka na súdnu ochranu (na spravodlivý proces), sa môže realizovať iba v zákonom (na základe zákona) jasne a určite stanovenom rozsahu a obsahu; potreba reštriktívneho

výkladového prístupu v súvislosti s ukladaním povinnosti platiť súdny poplatok vyplýva už zo samotnej povahy ústavnej možnosti ukladať poplatky (čl. 59 ústavy).

46. Ústavný súd preto dospel k záveru, že v uvedenom prípade bol daný dôvod na nápravu nezákonného rozhodnutia (uznesenia vydaného súdnou úradníčkou), a teda dôvod na jeho zrušenie alebo zmenu podľa § 250 ods. 2 CSP v spojení s ustanovením § 14 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch. Vzhľadom na naznačené hľadiská sa preto nemožno stotožniť so spôsobom, ako okresný súd v prerokováanej veci vyložil vznik poplatkovej povinnosti „za vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov“. Ústavný súd je preto nútený konštatovať, že záver okresného súdu v uvedenom smere bol zjavným výkladovým vybočením, ktoré predstavuje porušenie základného práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces) vychádzajúceho z čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

47. Keďže napadnutým uznesením okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd toto uznesenie zrušil (čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde) a vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie [čl. 127 ods. 2 v spojení s § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde]. Subsidiárny charakter poskytovania ochrany ústavným poriadkom viedol ústavný súd iba k derogácii napadnutého uznesenia okresného súdu, ktorému sa otvára možnosť opätovného meritórneho posúdenia námietok sťažovateľa uvedených v jeho sťažnosti proti uzneseniu vydanému súdnou úradníčkou, pod aspektom dôvodov tohto nálezu a ochrany jeho ústavou zaručených základných práv (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde).

48. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z príslušných ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách

advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

49. Sťažovateľ si z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou uplatnil aj náhradu trov konania. Ústavný súd tak priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, spísanie ústavnej sťažnosti) uskutočnené v roku 2017. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu odmeny advokátky (§ 11 ods. 3 vyhlášky) za každý úkon právnej služby vykonaný v roku 2017 v sume 147,33 €, čo za 2 úkony právnej služby predstavuje sumu 294,66 € a náhradu režijného paušálu (§ 16 ods. 3 vyhlášky) za každý úkon právnej služby vykonaný v roku 2017 v sume 8,84 €, čo za 2 úkony právnej služby predstavuje sumu 17,68 €. Keďže právna zástupkyňa predložila ústavnému osvedčenie o tom, že je platiteľom DPH, odmena za poskytnuté právne služby v konaní pred ústavným súdom bola zvýšená o 20 %, čo predstavuje celkovú sumu 374,81 €.

50. Keďže sťažovateľ prostredníctvom svojej právnej zástupkyne vo svojom stanovisku z 23. januára 2018 k vyjadreniu predsedu okresného súdu neuviedol žiadne nové skutočnosti alebo právne hodnotenia, ktoré by boli spôsobilé ovplyvniť konečný úsudok ústavného súdu o predmete toho konania, ústavný súd za tento úkon právnej služby sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia nepriznal.

51. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP).

52. Keďže zrušením uznesenia okresného súdu a vrátením veci mu na ďalšie konanie podľa § 56 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde je sťažovateľom namietané porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie odstránené a keďže okresný súd je pri opätovnom prerokovaní veci viazaný právnym názorom ústavného súdu vyjadreným v tomto náleze, ústavný súd uloženie zákazu

pokračovať v porušovaní práv sťažovateľa, ktorých porušenie touto sťažnosťou namietal, už nepovažoval za potrebné.

53. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, nadobudne toto rozhodnutie právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. januára 2018